

# De yngste i barnehagen

---

Ledelse av trygg tilvenning

Ingrid Sotkajærvi Skavhaug

Kandidatnummer: 9

Bacheloroppgave

BDBAC4900

Trondheim, april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.



**DronningMaudsMinne**  
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

**Forord**

Fire år på barnehagelærerutdanningen på Dronning Maud i Trondheim er over og jeg skal nå levere min største, men også avsluttende oppgave. Det har vært noen spennende og lærerike år. Først vil jeg takke informantene mine for at de tok seg tid til å stille forberedt og engasjert til et intervju med meg. De har gitt meg god innsikt i hvordan de og deres avdelinger legger til rette for at de yngste barna får en best mulig start i barnehagen. Videre vil jeg takke familie og venner for deres tålmodighet å støtte i en virkelig hektisk periode som jeg har hatt i forkant av bachelorlevering. Tusen takk!

## Innholdsfortegnelse

<b>1.0 Innledning</b>	<b>5</b>
1.1 Bakgrunn for valg av tema	5
1.2 Problemstilling	5
1.3 Begrepsavklaring	6
1.4 Oppgavens oppbygging	6
<b>2.0 Teori</b>	<b>7</b>
2.1 Pedagogisk leder	7
2.2 De yngste	8
2.3 Tilvenning	8
2.4 Tilknytning	10
2.5 Trygghet	11
2.6 Primærkontakt	12
2.7 Foreldresamarbeid	13
<b>3.0 Metode</b>	<b>15</b>
3.1 Valg av metode	15
3.2 Planlegging av datainnsamling	15
3.3 Utvalg av informanter	16
3.4 Beskrivelse av gjennomføring	17
3.5 Analysearbeid	17
3.6 Metodekritikk	18
3.7 Validitet og reliabilitet	18
3.8 Etiske retningslinjer	19
<b>4.0 Presentasjon og drøfting av funn</b>	<b>19</b>
4.1 Trygg tilvenning	19
4.2 Tilknytning	22
4.3 Foreldresamarbeid	23
4.4 Pedagogisk leders ansvar	25

4.5 Avslutningsvis.....	26
<b>5.0 Avslutning .....</b>	<b>26</b>
<b>6.0 Litteraturliste .....</b>	<b>28</b>
<b>7.0 Vedlegg .....</b>	<b>30</b>
7.1 Informasjon og samtykkeskjema .....	30
7.2 Intervjuguide.....	32

## 1.0 Innledning

### 1.1 Bakgrunn for valg av tema

Allerede fra mitt første år på Dronnings Maud Minne, visste jeg at bacheloren min ville omhandle de yngste barna i barnehagen. Etter å ha opparbeidet meg ny og verdifull kunnskap gjennom fire år, var det ikke like lett å finne tema og problemstilling. Dette fordi jeg ser på det første året i barnehagen som ett utrolig viktig år for barna, og hadde derfor flere temaer jeg ønsket å skrive om. Etter litt fram og tilbake bestemte jeg meg for å fordype meg mer i tilvenningen for de yngste i barnehagen. Dette kom jeg fram til da jeg tenker at grunnlaget for trygge og gode barnehageår skapes allerede under tilvenningen. Jeg har selv vært innom flere tilvenningsperioder og har både vært primær- og sekundærkontakt - men kun i en og samme barnehage. Jeg er klar over at barnehager har ulike praksis for tilvenningsperioden. Å undersøke disse ulikhetene kan bidra til å øke min kunnskap om temaet slik at jeg kan nyttiggjøre meg det videre i mitt arbeid. Men jeg håper også denne kunnskapen kan føre til at andre pedagoger vil øke kompetansen og bevisstheten rundt dette, og igjen kan føre til en positiv utvikling av arbeidet rundt tilvenning for yngste. Drugli (2017) nevner at det tidligere har vært lite forskning på de yngste barna og deres tilvenning i barnehagen, men at dette endret seg de siste årene. I boken «Liten i barnehagen» skriver hun at i tillegg til nyere forskning, har mange barnehager tilegnet seg nye erfaringer med å arbeide med små barn. Dette da nå 80% av norske barn mellom 1-2 år er i barnehage. Her i Trondheim har flere barnehager vært en del av det nasjonale folkehelseprosjektet «liten og ny i barnehagen». Dette prosjektet har som mål å utvikle en forskningsbasert modell for tilvenning i barnehagen, noe jeg er svært positiv til. Dette viser at vi utvikler oss i riktig retning når det gjelder dette temaet.

### 1.2 Problemstilling

Problemstillingen jeg skal se på er:

*«Hvordan kan pedagogisk ledere legge til rette for en trygg tilvenning for de yngste i barnehagen?»*

Ifølge rammeplanen skal barnehagen legge til rette for en trygg og god start for barna i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse seg rutiner og organisere tid og rom slik at barn, sammen med foreldre - får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Her er det viktig at personalet sørger for tett oppfølging den første tiden, slik at barnet kan oppleve trygghet til å leke, utforske og lære. Det er pedagogisk leder i barnehagen som er gitt ansvaret for å lede det pedagogiske arbeidet (Kunnskapsdepartementet, 2017). Da jeg tidligere kun har lest litteratur om hvordan **barnehagen** i sin helhet jobber under tilvenningen og i tillegg finner lite litteratur på hva pedagogisk leder sin rolle er i denne perioden, er det interessant for meg som snart ferdig utdannet å undersøke dette. Dette da rammeplanen viser til dem som øverste ansvarlig på avdeling.

### 1.3 Begrepsavklaring

I problemstillingen min har jeg brukt begrepene pedagogisk leder, de yngste og trygg tilvenning. I arbeidet med min problemstilling ønsker jeg å finne ut hvordan pedagogisk leder som øverste ansvarlig på avdelingen velger å legge til rette for en trygg tilvenning for de yngste i barnehagen. Selv om tilvenningen er et samarbeid for hele personalet, ønsker jeg å undersøke hvordan arbeidet blir tilrettelagt av leder. Et annet begrep som også blir nevnt gjennomgående i teksten er de yngste. Her mener jeg barn mellom 1-2 år. Jeg kommer mer inn på begrepet under teori delen, og viser der til flere definisjoner av begrepet. Tilvenning er et sentralt begrep i oppgaven, og tar for seg overgangen og den tidsperioden barn opplever når de skal begynne i barnehagen for første gang. De skal tilvennes til et helt nytt miljø og en helt ny hverdag med nye trygghetspersoner.

### 1.4 Oppgavens oppbygging

Denne oppgaven består av en innledning, teoridel, metodedel og en funn- og drøftingsdel. Under innledningen har jeg valgt å aktualisere tema og gi en begrunnelse for mitt valg av dette. Der kommer også en begrepsavklaring av nøkkelordene på problemstillingen for å gi en mer helhetlig forståelse av oppgaven. I neste kapittel vil jeg introdusere teoridelen som inneholder relevant teori for oppgaven. Her valgte jeg å skrive om pedagogisk leder, de yngste, tilvenning, tilknytning, trygghet, primærkontakt og foreldresamarbeid da jeg mener at det er relevant for oppgaven. I kapittel tre redegjøres det for metode for innsamling av data og

oppgavens validitet, reliabilitet og generalisering. I kapittel fire presenteres og drøftes funnene, før jeg avslutter med en oppsummering.

## 2.0 Teori

### 2.1 Pedagogisk leder

Som nevnt under 1.2 problemstilling, er det lite litteratur å finne om pedagogisk leders rolle under tilvenningsperioden. Imidlertid finnes det generell teori om rollensom man selv kan knytte opp mot tilvenningen. Slik det står i rammeplanen (2017) er pedagogisk leder gitt ansvar for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med faglig skjønn. Den pedagogiske lederen leder arbeidet med planlegging, gjennomføring, dokumentasjon, vurdering og utvikling innenfor de områdene den er satt til å lede (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15). I stortingsmeldingen *Tid for lek og læring – bedre innhold i barnehagen* (Kunnskapsdepartementet referert i Hannevig et al., 2020) påpekes det at pedagogiske ledere har et ansvar for å følge den praktiske iverksettelsen av rammeplanens intensjoner. Dette innebærer blant annet planlegging av innhold og gjennomføring av diverse aktiviteter. Pedagogisk leder skal lede dette arbeidet. Dette krever profesjonalitet og systematikk med tydelig lederskap, tilstedeværelse og kunnskap for veiledning slik at resten av personalgruppa kan involveres i refleksjon og vurdering av barnehagens praksis (Hannevig et al., 2020, s. 12)

Ansvarsområdene til den pedagogiske lederen beskrives kort i rammeplanen (2017) som jeg har påpekt over. Hannevig et al. (2020) nevner imidlertid at i den litteraturen de har funnet om dette temaet, brukes ulike definisjoner for å beskrive begrepet *pedagogisk leder*. De har tatt utgangspunkt i Skogen (2013, s. 26) sin definisjon av pedagogisk ledelse samt tidligere lest litteratur og de foreslår denne definisjonen av stillingsbetegnelsen pedagogisk leder:

Pedagogisk ledelse i den pedagogiske lederrollen har til hensikt å gjennomføre og nå visse mål for det pedagogiske arbeidet i en barnegruppe. Gjennom forståelse av lærings- og utviklingsprosesser, mellommenneskelige relasjoner og administrasjon av barnehagehverdagen, leder, organiserer og gjennomfører den pedagogiske lederen det pedagogiske arbeidet i tett gjensidig samspill og dialog med sine medarbeidere (s. 37).

## 2.2 De yngste

De yngste er et begrep flere bruker om småbarna i barnehagen, altså barna under tre år. Men det finnes flere alternative begrep om samme gruppe - for eksempel *Toddleralderen*. Toddler er en engelsk betegnelse som betyr «den som stabber og går». Løkken (2004) nevner at denne betydningen er blitt tatt i bruk i Norge da den peker på kroppslige særpreg ved barn i denne alderen samt sier noe om hvordan de bokstavelig talt sosialt går ut og utforsker verden (Haugen et al., 2005).

Thomason & Laparo (2009) nevner at de yngste barna begynner i barnehagen rundt 1-2 års alder, og det er også da den emosjonelle utviklingen er særlig sentral. Under de to første leveårene har barn et stort behov for å bli kjent med og samtidig få hjelp til å regulere ulike følelser. Det er viktig å tenke på at den emosjonelle utviklingen har nær tilknytning til andre utviklingsområder, som sosial utvikling og læring. Men de yngste må først og fremst føle trygghet i samspill med en voksen som tar deres følelser på alvor (Drugli, 2017).

Professoren May Britt Drugli (2017) påpeker at barns hjerne er mest påvirkbar i barnehagealder, spesielt hos de yngste. Eventuelle vansker har ikke rukket å vare lenge og er derfor ikke fastlåste på noen måte. Derfor er det ikke så vanskelig å fremme endringer de første leveårene - endringer som legger til rette for en videre positiv utvikling for barnet. Forhold som bidrar til at flest mulig av de yngste barna får en god start på livet, har derfor stor betydning for både barnets livskvalitet og for samfunnet. Vi kan se på dette som at gode barnehager for de yngste barna kan fungere som et viktig universalforebyggende tiltak, i tillegg til at det bidrar til at barna har det bra her og nå (s. 16).

## 2.3 Tilvenning

At barnet skal begynne i barnehagen er en forandring for de fleste familier. Ifølge den svenske psykologen og forfatteren Gunilla Niss (2017) handler det om at barnet gradvis skal venne seg til å være sammen med barn og andre voksne enn deres egne foreldre. Derfor er det naturlig å bruke ordet *tilvenning* når man snakker om det som skjer den første tiden i barnehagen. Barnet skal rett og slett venne seg til et helt nytt liv. Niss (2017) påpeker også hva målene med tilvenning er. Barnet skal få en god start, og det skal bli lagt til rette for et godt samarbeid



mellom foreldre og personalet i barnehagen. Oppgaven med å hjelpe barnet inn i barnehagen og oppgaven med å ha et godt samarbeid med foreldrene - er tett knyttet sammen.

For et barn er foreldrenes tilstedeværelse for dets trygghet. Og for foreldrene er det viktig å få muligheten til å være med i barnehagen, da det gir en fin mulighet til å forstå hvordan barnehagen fungerer. Dette skal faktisk være en stor del av barnets liv framover. Oppstarten i barnehagen skal gi barnet mulighet til å gradvis venne seg til miljøet og få tid til å bli kjent med både de voksne og barna som er der. Dette er et arbeid som både kan være spennende og krevende. Her kan det være viktig å ha i bakhodet at alle barn og foreldre er ulike. For å ivareta hvert enkelt barns behov anbefaler Niss (2017) å legge til rette for en individuell tilpasset tilvenning. Selv om flere barn starter samtidig, vil det variere i tid før barna er klare til å starte for fullt i barnehagen. Uavhengig av forutsetninger er det viktig at personalet og foreldrene bruker barnets behov og evner som et slags kompass for å kunne støtte å veilede det inn i barnehagen på en best mulig måte. Det viktigste under en tilvenning i følge henne er at barnet rekker å få en tilstrekkelig god relasjon til en i barnehagepersonalet, slik at den kan fungere som en trygg base når foreldrene ikke er der. Hvis dette skal lykkes, krever det et godt samarbeid mellom foreldre og personal som er preget av tillit og åpenhet (Niss, 2017). Dette har en sammenheng med det Drugli (2017) kaller for fleksibel ordning, der de har en fast ordning på tilvenningen - men at de ser an barnets prosess.

En tilvenning er imidlertid ofte en stor overgang for barnet. Jeg vil her nevne Gerd Abrahamsen (2005) da hun påpeker at alle overganger for et lite barn er vanskelige da det ofte betyr avslutningen på en kjent tilværelse, som i dette tilfelle betyr å være hjemme. Vi har alle motstridende følelser i forhold til forandring – det å skulle forlate noe å gå videre, slik er det også for ett-åringene. For dem er det på den ene siden sterke krefter rettet mot lek, utforskning, nye opplevelser og erfaringer. Men på den andre siden er det også krefter som styres av engstelse for forandring og det ukjente. De små barnas behov for det kjente og trygge fremkaller ofte både sorg og smertefulle opplevelser (s. 60). Her skriver Niss (2017) litt om separasjon, da det ofte er en kilde til barnets uro og behov for beskyttelse. Hun sier at mange av spesielt de yngste barna har vansker med å takle å bli atskilt fra foreldremedda det vekker sterke følelser hos dem. De yngste barna har mindre erfaring med å bli forlatt, og evnen til å regulere slike følelser er begrenset i denne alderen (s. 22). Ifølge Gunnar et al. (2009) er de yngste nærmest genetisk programmert til å reagere negativt på separasjonen fra foreldrene (Drugli, 2017).

Broberg et al. (2014) tar for seg tilvenningens formål som er å venne barnet til det nye miljøet. Barnet må få tid til å bli godt kjent med minst én av personalet som kan fungere som en tilknytningsperson. Det gjør det lettere for barnet å være alene uten foreldrene og da kan bruke pedagogen som en trygghet slik at det kan bli kjent med miljøet gjennom lek og utforsking. Videre viser de til forskning da de hevder at tilvenningen ikke er over den dagen barnet tilbringer sin første dag alene i barnehagen. Det å klare å se når barnet er trygt i barnehagen kan være vanskelig, ettersom det utad kan se rolig og veltilpass ut, men innad kan tilknytningssystemet være fullt aktivert og ikke i hvilemodus. Her legger de til at det er pedagogens ansvar å forklare for foreldrene at målet med tilvenningen ikke er å tilvenne barnet på barnehagehverdagen så raskt som mulig. Målet er at barnet ut fra egne forutsetninger får venne seg til miljøet og skape en relasjon med tilknytningspersonen i dens eget tempo. Forskerne Datler et al (2012) viser til en observasjon av ca. 100 barn i løpet av 4 måneder etter en tilvenningsperiode. Her så de at de mange av barna var følelsesmessig avflatet de to første ukene etter barnehagestart – som vil si at de viste liten grad av både positive og negative følelser. De understreker at barn som viser lite følelser kan ha høyt indre stressnivå, og trenger ekstra tett oppfølging av primærkontakten sin (Drugli, 2017).

## **2.4 Tilknytning**

Forskeren og teoretikeren John Bowlby (2005) presenterer begrepet tilknytning som det sterke følelsesmessige båndet som barn etablerer til sine viktigste omsorgspersoner (Drugli, 2018). Niss (2017) som har lang erfaring med tilvenning for de yngste i barnehagen og fremmer viktigheten av trygg tilknytning under tilvenningsfasen for de yngste. Hun sier at det er først og fremst barnas tilknytning til deres foreldre som er den største forutsetningen for deres utvikling, men når de er i barnehagen er det barnehagepersonalet som blir de viktigste tilknytningspersonene. Det vil si at barn utvikler tilknytningsrelasjoner til de voksne som barnet er avhengig av. Hun beskriver tilknytning som en nær følelsesmessig relasjon som varer over tid og kjennetegnes av at barn søker trøst, trygghet og beskyttelse hos den voksne. Tilknytning er medfødt og et biologisk behov på akkurat samme måte som mat og søvn. Selv om nærhet er en sentral faktor for tilknytningen, avhenger kvaliteten på tilknytningen hvordan barnet blir møtt av de voksne – og hvordan de voksne evner å ivareta barnets behov for trygghet (s. 17).

I boken *Liten i barnehagen* skriver professoren Drugli (2017) også en del om viktigheten av å etablere tilknytningspersoner for de yngste i barnehagen. Hun nevner blant annet at det finnes ulike tilknytningsmønstre. Vi har *trygg tilknytning* der barna viser at de stoler på at deres omsorgspersoner er tilgjengelig for dem. De vet at de kan få hjelp og støtte da de har erfart dette flere ganger (Smith, 2002; Broberg, Hagström og Broberg, 2014). Når samspillet mellom barn og omsorgsperson ikke er preget av sensitivitet og forutsigbarhet, vil vi få *utrygg tilknytning*. Barnet kan ikke stole på at behovene blir imøtekommet i de ulike situasjonene som oppstår i løpet av dagen. Det unngår da voksenpersoner og prøver på ulike vis å klare seg selv. Dette er barn som ofte kan mistolkes til å klare seg selv, men slik er det ikke (Broberg, Almqvist, og Tjus, 2006). For at tilknytningen mellom barn og personalet skal bli trygg, er det viktig å være sensitiv overfor barnets signaler og uttrykk samt svare på disse. Dette betyr både å trøste og beskytte barnet som en trygg havn når det trengs, og støtte barnets selvstendige stimulering, mestring og utforskning som en trygg base (Drugli, 2018).

Barns tilknytningsmønster kan påvirkes. Dermed har personalet sjansen til å la alle barn utvikle en trygg tilknytning i barnehagen (Niss, 2017).

## 2.5 Trygghet

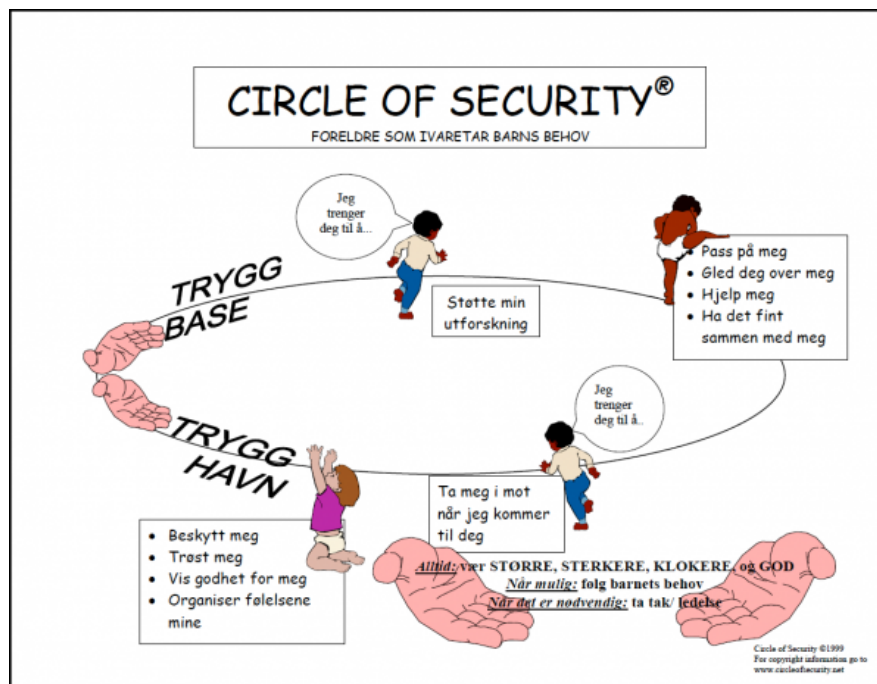
Da jeg har valgt å bruke begrepet trygghet i min problemstilling, er det greit å avklare hvilken betydning det har for meg i denne oppgaven. Dette begrepet syns jeg rommer mye og finner egentlig ingen klar definisjon på hva det betyr da det avhenger litt av hvilken arena man befinner seg i. I denne sammenhengen henger trygghet tett sammen med begrepet tilknytning som jeg har definert over. Niss (2017) nevner begrepene trygg base og trygg havn som er relevant her. Slik jeg nevnte tidligere, at tilknytning er et medfødt atferdssystem, er også behovet for å utforske sine omgivelser det samme. Men dette våger først barnet når det føler seg trygt, og kan da forlate den trygge basen – altså tilknytningspersonen.

Tilknytningspersonen blir ofte den første trygge basen for barnet i barnehagen. For å være en trygg base er det viktig å alltid være tilgjengelig, enten på avstand eller nærmere nærhet slik at barnet kan komme innom for å hente bekreftelse og støtte for videre utforskning. Her er det også viktig å være lydhør og observant, da noen barn kun trenger bekræftende nikk eller andre gester for å komme seg videre. Når barn søker trøst og beskyttelse i ubehagelige situasjoner, gjør de det hos den trygge havnen. Den får da «påfyll» av trygghet hos personen den har mest tillit til i øyeblikket. Noen barn sender svært tydelige signaler mens andre trekker seg unna

når behov for en trygg havn er der – så en viktig huskeregel for tilknytningspersonen er og alltid være i nærheten av barnet (Niss, 2017).

Trygg tilknytning innebærer voksne som trygg havn og trygg base for utforskning.

Trygge barn kan flytte energi over på utforskning og læring (Drugli, 2017, s. 58).



Figur 1 Trygghetssirkelen, hentet fra psykologforeningen (2018). Denne modellen gir en god illustrasjon av begrepene jeg har utdypet over.

## 2.6 Primærkontakt

Primærkontaktmodellen har vært i bruk i norske barnehager siden tidlig på 1900-tallet (Lind referert i Drugli, 2018). Det ble tatt utgangspunkt i tilknytningsteorien og hadde som hensikt å styrke samt legge til rette for trygg tilknytning mellom personalet og barnet. Jeg har nevnt tilknytningspersoner tidligere, men noen bruker også begrepet kontaktperson som begge har samme betydning som primærkontakten (s. 70). De fleste barnehager i Norge bruker primærkontaktordningen da det gir barnet god mulighet til å knytte seg til kun en voksen når det begynner i barnehagen. I den ideelle primærkontaktordningen skal barnet og foreldre ha møtt den voksne før den starter i barnehagen (Drugli, 2017, s. 134). Dette støtter også opp det Niss (2017) nevner med at samarbeidet mellom personalet, barnet og foreldre skal ha startet før barnet begynner i barnehagen. Slik hun også sier:

«Det er positivt om det første møtet kan legges til barnets hjemmemiljø. På den måten er alt som vanlig for barnet. Det er lettere for barnet og akseptere en som kommer hjem til familien, enn en person det møter på et ukjent sted. Som gjest oppfattes du mer som en bekjent, enn som en fremmed» (Niss, 2017, s. 38).

Ebbeck & Yim (2009) nevner at grunnen til at det er særlig viktig med kun én voksen for de yngste barna å skape tilknytning til ved barnehagestart, er at det er svært vanskelig for dem å gjøre seg godt kjent med flere voksne på en gang (Drugli, 2018). Når barnet har en primærkontakt vil barnet og foreldrene først bli kjent med han eller henne, før vedkommende vil bli brukt som en trygg base for videre utforskning av relasjoner med andre voksne i barnehagen. Bowlby (2007) fremholder viktigheten av å være raskt ute med å etablere en trygg sekundær tilknytningsrelasjon til minst en voksen til i barnehagen – en sekundærkontakt (Drugli, 2017). Dette vil gjøre det lettere for de yngste barna til og etterhvert bli godt kjent med alle voksne på avdelingen. Men dette krever imidlertid at alle i personalgruppen er like sensitive og oppmerksomme ovenfor barna, samt at de samarbeider godt og fordeler omsorgsoppgavene hensiktsmessig. Dette vil medføre at barna ikke bare har en primærkontakt som fungerer som en trygg base og gå til, men også en trygg enhet i form av en avdeling der personalet gjensidig støtter hverandre for barnas beste. Som primærkontakt blir man som oftest ekstra godt kjent med «sine» barn. Man blir som nevnt en trygg base for dem, men samtidig blir det enklere for foreldre å ta opp ulike ting knyttet til barnet (Reid referert i Drugli, 2018, s. 71). Slik Niss (2017) påpeker finnes det noen barn som velger seg ut en voksen selv som de vil være sammen med under barnehagestart. Men det viser seg at de fleste har behov for at noen viser ekstra interesse for dem. Dette gjelder foreldrene også – at de har den såkalte primærkontakten. Men det finnes situasjoner der barn knytter seg andre voksne, og da kan det være nødvendig å bytte primærkontakt. Ikke bare viser det respekt for barnets ønsker, men lydhøret og fleksibilitet er to viktige faktorer for å klare å møte utfordringer som oppstår under tilvenningsarbeidet.

## 2.7 Foreldresamarbeid

I rammeplan (2017) står det at barnehagen i *samarbeid* med foreldrene skal legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start (kunnskapsdepartementet, 2017, s. 23). Barnets første møte med barnehagen kan naturligvis være utfordrende. Vibeke Glaser (2019) skriver i boken

*Foreldresamarbeid* at det kreves en del planlegging og god informasjonsutveksling fra både barnehagen og foreldres side for at tilvenningen skal bli god for barnet. Dette underbygger også det Niss (2017) sier om at personalet og foreldrene burde møtes i forkant av tilvenningen for å utveksle nødvendig informasjon. Da kan foreldrene fortelle om barnets behov som kan ha betydning for tilvenningen, samt barnehagen kan informere om hvordan tilvenningen er organisert. Det er viktig at foreldre også får vite hva som forventes av dem. Her sier Drugli (2017) noe lignende - barnehagen bør være meget interessert i hvordan barnet har det hjemme og etterspørre foreldrenes kunnskap om eget barn, slik at de kan dra nytte av denne informasjonen når de selv skal bli kjent med barnet. Videre må foreldre også få god informasjon om hva barnehagen forventer av dem, slik at de blir i stand til å delta aktivt i et samarbeid med barnehagen (s. 99). Det er imidlertid viktig å huske på at det alltid er barnehagen som har det øverste ansvaret for å etablere et godt samarbeid med foreldre (Glaser, 2019). Da personalet er de profesjonelle aktørene i dette samarbeidet, er det de som må ta kontakt og invitere foreldre inn i en gjensidig samarbeidsrelasjon. De fleste reagerer positivt på dette, men det kan være greit å være forberedt på at noen vil trenge støtte og veiledning for å finne ut hvordan de skal utøve samarbeidsatferd overfor personalet (Drugli, 2017, 104).

Drugli (2017) nevner også flere faktorer som fremmer et godt samarbeid, men jeg har plukket ut en av dem som jeg selv har erfart god virkning - den daglige uformelle kontakten. Den utgjør en unik ramme for samarbeid. En daglig kontakt og uformelle samtaler om barnet og dens dag, viser seg å utgjøre en stor forskjell i foreldresamarbeidet. Hvis en greier å etablere en god kontakt med foreldrene under tilvenningen, vil kommunikasjonen automatisk bli bedre i hente- og bringesituasjoner. Den uformelle og daglige kontakten en har med foreldre, kan muliggjøre en slags bekreftelse av relasjonen og legge grunnlaget for at de også skal kunne snakke om mer vanskelig temaer hvis det skulle bli nødvendig. Hun mener at et godt samarbeid mellom foreldre og personale er preget av tillit og åpenhet, men sier også at det ikke finnes noe enkel oppskrift på hvordan å oppnå dette. Daglig kontakt gjør slik at man blir bedre kjent da kontakten utspilles i situasjoner som ikke er planlagt på forhånd. Da åpnes det for at både foreldre og personale åpner opp for å vise hvem de er gjennom ulike reaksjoner og innhold i de spontane samtalene. Personale får til en viss grad by på seg selv og dele sin fagkompetanse, og samtidig vise interesse for foreldrenes kunnskap og perspektiv. Dette gjør forhåpentligvis slik at foreldrene føler seg verdsatt, som igjen vil utvikle tillit over tid.

Forskning har dokumentert at det er en sammenheng mellom kvaliteten på samarbeidet mellom personalet og foreldre og hvorvidt barnet finner seg godt til rette i barnehagen (Clarke-Steward og Allhusen, 2005; Shpancer, 2002 referert i Drugli, 2017).

### **3.0 Metode**

Metode beskrives som framgangsmåter for å gi svar på ulike type forskningsspørsmål, der målet er å få fram informasjon om det man undersøker. Som oftest er det problemstillingen som styrer retningen av valg av metode, men hvilket valg du tar kan også medvirke tema og problemstilling. Det er vanlig å skille mellom to metodetyper; Kvantitative og kvalitative. Den kvalitative metoden går mer i dybden og vektlegger betydning i form av menneskelige uttrykk som språklige ytringer eller andre handlinger, mens kvantitative vil kunne vise til utbredelse og antall der datamaterialpresenteres i form av tekst. (Thagaard referert i Jæger & Bergsland, 2022). Jeg skal nå vise til hvilken metode jeg har valgt å bruke til denne undersøkelsen.

#### **3.1 Valg av metode**

Som nevnt over er det oftest problemstillingen som styrer retningen av valg av metode. Ettersom problemstillingen min går direkte på pedagogisk ledere sine erfaringer og refleksjoner, ble det mest naturlig for meg å velge kvalitativ metode for da å klare å komme i dybden på deres subjektive perspektiv. Dette tror vil berike min bacheloroppgave. Slik Dalland (2017) nevner er begrunnelsen for å velge en bestemt metode, at vi mener den vil gi oss gode data og vil belyse spørsmålet vårt på en faglig interessant måte. Jeg valgte videre å gå for kvalitativt intervju, som også er en av de mest brukte metodene for å samle inn kvalitative data som personers erfaringer, følelser og meninger (Larsen, 2017).

#### **3.2 Planlegging av datainnsamling**

Jeg startet planleggingen av datainnsamlingen min med å utarbeide en intervjuguide. Den omfattet sentrale spørsmål som ville være relevant å ha med for å få tak i informasjonen jeg trengte for å besvare problemstillingen min. Slik Aksel Tjora (2021) sier er det hensiktsmessig å bruke en intervjuguide for å strukturere intervjuet sitt. Spørsmålene i en

intervjuguide kan være stikkordspreget - men jeg valgte å bruke fullverdige spørsmål under de ulike temaene. I tillegg benyttet jeg oppfølgingsspørsmål dersom spørsmålene ikke skulle bli besvart (s. 167). Det var jeg som intervjuer som ga informanter oversikt når vi forflyttet oss mellom hvert tema. Dette ga gode rammer for tematikken, selv om informanten hadde mulighet til å snakke fritt om temaet eller snakke seg ut i de andre temaene (Tjora, 2021). Dette kan også kalles et semistrukturert intervju. I et semistrukturert intervju er intervjuguiden delvis strukturert, men også fleksibel. Jeg sier meg enig i Larsen (2017) som påpeker at det viktigste er at man tar en nøye vurdering om spørsmålene dekker problemstillingen på en god måte. Til slutt måtte jeg avtale tid og sted for intervjuene. Tjora (2021) hevder at det er vanlig å gjennomføre slike intervjuer på steder der informanten kan føle seg trygg for å skape en avslappet stemning rundt det hele, slik jeg valgte å gjøre. Gjerne da på vedkommens arbeidsplass dersom undersøkelsen er knyttet til det, noe jeg også foreslo for informantene mine.

### **3.3 Utvalg av informanter**

En hovedregel for utvalg av informanter i kvalitative intervjustudier er at en velger ut ifra hvem som vil kunne uttale seg på en reflektert måte om det aktuelle temaet. Dette kan vi kalle for et strategisk eller teoretisk valg (Tjora, 2021). Jeg visste tidlig hvilke informanter jeg ønsket for å få mest mulig informasjon, dermed ble mitt valg strategisk. Jeg var ute etter informanter som har en lederrolle, både i det pedagogiske arbeidet og ovenfor personalet. Jeg var avhengig av å ha informanter som jobber med de yngste og dermed har erfaring med tilvenning, tilknytning og trygghet. Derfor landet jeg på tre pedagogiske ledere fra tre ulike barnehager, to kommunale barnehager og en privat. Informant 1 jobber som pedagogisk leder på en småbarnsavdeling i en privat barnehage. Hun har nylig blitt pedagogisk leder på småbarnsavdeling, men har lang erfaring innen barnehagefeltet. Informant 2 jobber som pedagogisk leder i en kommunal barnehage på en blandet avdeling. Hun er forholdsvis nyutdannet, med 2-3 års erfaring som pedagogisk leder. Informant 3 jobber som pedagogisk leder i kommunal barnehage og har lang erfaring med de yngste barna, også hun jobber på småbarnsavdeling. Det er flere grunner til at jeg ønsket å kun intervjuer pedagogiske ledere. En av dem har jeg nevnt tidligere under 1.2 Problemstilling. Men for å besvare problemstillingen min på en best mulig måte, var det også viktig for meg å sette sammen en gruppe med lik bakgrunn, slik at det ville bli lettere å sammenligne datamaterialet.



Informantene jeg hadde er bekjente av meg gjennom min tid som barnehagelærerstudent, så jeg valgte å kontakte dem privat ved å ringe dem.

### **3.4 Beskrivelse av gjennomføring**

Jeg valgte å skrive i samtykkeskjema og samtidig si til informantene mine over telefon at de kunne få tilsendt intervjuguiden på forhånd om de ønsket. Her valgte informant 2 å få den tilsendt slik at hun kunne forberede seg på forhånd, mens informant 1 og 3 ikke ønsket det. De mente at samtalen ble mer åpen hvis tankene deres fikk komme der og da. Videre hadde jeg også forberedt meg godt slik at jeg hadde mulighet til å forklare spørsmålene for informantene hvis dette skulle bli nødvendig. Jeg opplevde at spørsmålene ble godt besvart uten videre forklaring selv om de ikke hadde fått intervjuguiden på forhånd. Dette sier meg at de var veldig engasjerte i temaet, og opplevde flere ganger at det ikke var nødvendig å benytte meg av oppfølgingsspørsmålene slik at de slapp å gjenta seg selv. Jeg tenker at dette førte til en mer naturlig samtale, men samtidig ble det litt mer utfordrende for meg som skrev ned svar på notater og ikke hadde lydopptak. Selv om informantene var bekjente av meg, valgte jeg å gjøre slik Thagaard (2018) nevner - ha innledningsspørsmål for å løse opp stemningen. Slike spørsmål kan gjøre informanten roligere, som er en fordel for resten av intervjuet.

### **3.5 Analysearbeid**

Analysearbeidet handler om å finne mønstre og sammenhenger gjennom å studere datamaterialet (Larsen, 2017). For å finne dette i mitt datamateriell, samlet jeg alle svarene jeg hadde fått for å så lese igjennom det flere ganger for å se om jeg selv så et mønster i svarene – for eksempel hvilke som ble gjentatt. Her så jeg raskt hvilken informasjon jeg synes var viktig for å klare å svare på min problemstilling. Dette kalles en innholdsanalyse. I en innholdsanalyse ser man etter sammenhenger og prøver å sammenligne svarene for å finne slike mønstre. Larsen (2017) nevner at man i en innholdsanalyse kan lage forskjellige koder og kategorisere temaene, som jeg gjorde ved nettopp å dele inn i forskjellige temaer som jeg markerte med ulike farger. For eksempel lagde jeg skjemaer til hvert intervju. Der skrev jeg inn spørsmålene, svarene og mine tolkninger i forskjellige ruter. Ut fra dette dannet det seg ulike temaer fra hvert spørsmål som fikk sin egen farge før de ble plassert i hver sin kategori. På denne måten kunne jeg finne mønstre i funnene.

### 3.6 Metodekritikk

Jeg valgte å ikke ta lydopptak av intervjuene, men heller notere på pc underveis. Dette så jeg ikke på som en utfordring selv, da jeg er godt vant til å skrive på pc og kan notere mens jeg samtaler med personen. Det kan være at jeg gikk glipp av noe, men føler jeg fikk med meg det meste av innhold med tanke på at jeg fikk med meg informantens stemmeleie, mimikk og kroppsspråk og da klarte å gjennomføre en flytende dialog selv om jeg var avhengig av å notere mens intervjupersonen snakker. Jeg følte det likevel litt utfordrende med informant 2 på grunn at vi måtte gjennomføre intervjuet på skype grunnet lang reiseavstand. Slik Dalland (2017) nevner er kontakten mellom den som intervjuer og informant helt grunnleggende for utviklingen av intervjuet. Intervjuer må lytte aktivt, se på informanten og følge med på kroppsspråk og mimikk. Dette var vanskelig å gjennomføre via pcskjermen, i tillegg til notering underveis.

### 3.7 Validitet og reliabilitet

For at metodene som benyttes skal gi troverdig kunnskap, må kravene til validitet, reliabilitet og generalisering må være oppfylt (Dalland, 2017). Validitet i kvalitativ forskning handler om at vi undersøker det vi har sagt at vi skal undersøke, altså at vi har samlet inn relevante data for problemstillingen (Larsen, 2017). Her tilpasset jeg en grundig intervjuguide for å få til åpne spørsmål. Dette sikret at jeg ikke stilte ledende spørsmål. Det var da en fordel at jeg hadde intervjuene fysisk da jeg hadde mulighet til å be dem utdype seg eller stille oppfølgingsspørsmål hvis jeg trengte mer utdypende svar. Dette støttes av Bergsland og Jæger (2014). De mener det er viktig å sikre validitet på denne måten, da man har muligheten til å unngå misforståelser og sikre relevant data. Men man kan ikke garantere at man får riktig informasjon eller ærlige svar, og dette handler om reliabiliteten - altså hvor pålitelig og nøyaktig undersøkelsen er. I et kvalitativt forskningsintervju er det vanskelig å sikre høy reliabilitet, fordi informantene ofte kan bli påvirket av situasjonen eller intervjueren. Dette betyr som at de kunne sagt noe annet til en annen intervjuer eller en annen gang (Larsen, 2017). Jeg valgte å sende renskrevne notater i retur til informantene etter intervjuene, dette for å bekrefte at jeg hadde fått med meg det de hadde svart. Samtidig fikk de anledning til å gi tilbakemelding om det var noe de ville tilføye eller fjerne. Dette mener jeg styrker reliabiliteten i min oppgave (Thagaard, 2018).

### **3.8 Ethiske retningslinjer**

Jeg valgte å lage et samtykkeskjema til informantene som de skulle få i forkant av intervjuene. Her skrev jeg blant annet informasjon om tema, problemstilling, hvordan jeg hadde tenkt å bruke datamaterialet og deres rettigheter til å kunne trekke seg senere. Da jeg ikke tok lydopptak, men kun skrev notater, har ikke informantene skrevet under med signatur på samtykkeskjemaet mitt. Da jeg heller ikke har nevnt noen navn i notatene, kan ikke mitt datamateriale knyttes til enkeltpersoner. Dalland (2017) påpeker at når opplysninger ikke på noe som helst måte kan identifisere enkeltpersoner i et datamateriale, verken direkte eller indirekte – er det anonymisert. Mitt datamateriale bestod av stikkord som jeg skrev på pc underveis i intervjuet.

### **4.0 Presentasjon og drøfting av funn**

I dette kapittelet ønsker jeg å presentere og drøfte de mest relevante funnene intervjuene mine. For å besvare problemstillingen vil jeg knytte funnene opp mot teorien jeg har presentert tidligere.

Intervjupersonene vil betegnes som informant 1, 2 og 3 for å deres anonymitet. I kvalitative studier kalles de som er valgt ut for å delta for informanter (Larsen 2017).

#### **4.1 Trygg tilvenning**

Ifølge rammeplanen (2017) skal barnehagen bidra til en trygg tilvenning for barna i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017). Sett i lys av det fikk alle informantene spørsmål om hva de forbinder med dette avsnittet. Her svarte begge at det er viktig med voksne som jobber for en god tilknytning for barna fra starten. Informant 1 sa blant annet at man alltid måtte være med barnet mer enn vi tror det trenger. Det skal ikke behøve å ta kontakt med oss. Det er viktig å være tilgjengelig og se barnet til enhver tid. Dette er i tråd med Drugli (2018) som sier at hvis tilknytningen mellom barn og personalet skal bli trygg, er det viktig å være sensitiv overfor barnets signaler og uttrykk samt svare på disse når det er behov for det. Dette betyr både å trøste og beskytte barnet som en trygg havn når det trengs, og støtte barnets selvstendige stimulering, mestring og utforskning som en trygg base. Begge informantene nevnte også foreldresamarbeid som en viktig faktor i trygg tilvenning for barn i barnehagen. Informant 1 sa også at hvis primærkontant får god relasjon med foreldre, vil det automatisk

smitte over på barnet – det er viktig å huske på at barn leser ansatt-foreldrekontakt. Slik Niss (2017) hevder er oppgaven med å hjelpe barnet inn i barnehagen og oppgaven med å ha et godt samarbeid med foreldrene tett knyttet sammen. Hun nevner også at foreldrenes deltakelse er nødvendig for barnets trygghet. For foreldrene er det viktig å få muligheten til å være med i barnehagen da det gir en fin mulighet til å forstå hvordan barnehagen fungerer. Dette faktisk skal være en stor del av barnets liv framover.

Informant 3 nevner at tilvenningsperioden handler overgangen til noe nytt for barnet, som hun opplever at for det fleste kan være sårbar. Slik Abrahamsen (2005) påpeker - er alle overganger for et lite barn vanskelige da det ofte betyr avslutningen på en kjent tilværelse som for eksempel det å forlate trygge omgivelser hjemme med foreldre. De yngstes behov for det kjente og trygge fremkaller ofte både sorg og smertefulle opplevelser (s. 60). Niss (2017) nevner separasjon i dette tilfelle, da det ofte er en kilde til barnets uro og behov for beskyttelse. Hun sier at mange av spesielt de yngste barna har vansker med å håndtere det og bli atskilt fra foreldre da det vekker sterke følelser hos dem. De har også mindre erfaring med å bli forlatt, og evnen til å regulere slike følelser er begrenset i denne alderen (s. 22). Gunnar et al. (2009) støtter dette da de sier at de yngste nærmest er genetisk programmert til å reagere negativt på separasjonen fra foreldrene (Drugli, 2017). For å komme foreldrene i møte og for å forberede dem på denne overgangen, er det viktig for informantene å gjøre noen tiltak. Styrerne i alle tre barnehagene sender ut et skriv som inneholder informasjon om tilvenningen, også med tilbud om besøksdager før barnehagestart for å bli kjent med primærkontakten. Informant 2 og 3 tilbyr i tillegg tilvenningssamtaler på telefon før oppstart, mens informant 1 har valgt hjemmebesøk sammen med pedagogisk leder og primærkontakt som en fin anledning for å se hvordan barnet er i trygge omgivelser - samt skape en relasjon med foreldre i deres miljø. Informant 1 sier at hun ser stor forskjell både på barn og foreldre av de som har benyttet seg av vårtilbudene og de som ikke har gjort det. Dette vil si at informant 1 sine ordninger er tilpasset det Drugli (2017) sier om at i den ideelle primærkontaktordningen burde barn og foreldre ha møtt den voksne før den starter i barnehagen (s. 134). Som Niss (2017) sier er det bra at om det første møtet er i barnets hjemmemiljø, da det er lettere for barnet og akseptere en som kommer hjem til familien enn en du møter på et ukjent sted.

Alle tre informantene har ulike rutiner på hvor lenge deres tilvenningsperiode varer, noe som er et interessant funn. Informant 1 har tre uker med tilvenning, informant 2 har tre dager,

mens informant 3 har fem dager. Selve prosessen gjør de ganske likt, bare med forskjellige tidsperspektiv. Foreldrene er med barnet hele dagen i begynnelsen, før de gradvis forlater. Alle tre anbefaler kortere dager etter at barnet har begynt å være alene. Men et interessant funn er at både informant 1, 2 og 3 sier at de har opplevd at de må forlenge tilvenningsperioden – men informant 2 oftere enn de andre. Her merker jeg at alle informantene er tilpasningsdyktige og er villige til å utvide perioden etter barnets behov. Informant 2 nevner i tillegg at hun ser at tre dager er lite i mange tilfeller, og at hos de yngste må vi heller se an barnets behov og gi rom for utvidelse. Hun ser god virkning av å ha kortere dager for de yngste over en lengre periode. Dette er i tråd med Niss (2017) sin teori om å legge til rette for en individuell tilpasset tilvenning. Hun sier at det vil variere i tid før barna er klare til å starte for fullt i barnehagen. Uavhengig av forutsetninger er det viktig at personalet og foreldrene bruker barnets behov og evner som et slags kompass for å kunne støtte å veilede det inn i barnehagen på en best mulig måte. Drugli (2017) tar også for seg denne teorien, og kaller den for fleksibel ordning, der de har en fast ordning på tilvenningen, men ser barnets prosess an.

Slik det står i rammeplanen (2017) skal barnehagen sørge for tett oppfølging den første tiden i barnehagen (Kunnskapsdepartement, 2017). Alle mine informanter nevner at de alltid fokuserer på god kommunikasjon med foreldre under fokus under tilvenningen. Informant 1 legger vekt på det gode arbeidet de gjør før oppstart og hvor mye det har å si for foreldresamarbeidet. Hun sier at det gjelder ikke bare hva de skriver på papir, men hvordan kommunikasjonen er ansikt til ansikt. Noen må fortelle foreldrene hva som skjer til enhver tid når de er sammen med barnet i barnehagen slik at det skaper trygge ramme rundt dem. Hun ga ett eksempel: Noen foreldre må bli fortalt at de må dra etter de har sagt *hade* til barnet og forklares hvorfor, mens andre foreldre har ikke det behovet. Som Niss (2017) hevder er det viktig for foreldrene å få muligheten til å være med i inn i barnehagen da det gir en fin mulighet til å forstå hvordan barnehagen fungerer da dette faktisk skal være en stor del av barnets liv framover. Dette kan overføres til Drugli's (2017) teori om at foreldre må få god informasjon om hva barnehagen forventer av dem slik at de er i stand til å delta aktivt i et samarbeid, på samme måte som de ansatte bør etterspørre kunnskap om barnet fra dem slik at de kan dra nytte av informasjonen når de skal bli kjent med barnet (s. 99). Dette sier også Niss (2017) noe om. Hun mener personalet og foreldrene burde møtes i forkant av tilvenningen for å utveksle nødvendig informasjon. Der kan foreldrene fortelle om erfaringer de har om barnets behov som kan ha betydning for tilvenningen samt barnehagen informerer om

hvordan tilvenningen er organisert. Kommunikasjon i form av å sende tekstmeldinger og bilder av barnet i løpet av dagen blir nevnt av alle tre som en positiv handling. Informant 3 forteller om en forelder som kom gråtende til henne av takknemlighet for denne gesten. Som hun selv sier, har hun aldri opplevd at noen har takket nei til dette tilbudet. Mange foreldre drar fra ett gråtende barn, og da få en tekstmelding om hvordan det har gått for å så se barnet sitt, tror jeg roer ned enhver forelder.

#### **4.2 Tilknytning**

Bowlby (2005) forklarer tilknytning som det sterke følelsesmessige båndet som barn etablerer til sine viktigste omsorgspersoner (Drugli, 2018). Niss (2017) har en lik teori der hun beskriver tilknytning som en nær følelsesmessig relasjon som varer over tid og kjennetegnes av at barn søker trøst, trygghet og beskyttelse hos den voksne (s. 17). Alle tre informantene tok opp viktigheten av det å være tidlig ute med å skape trygg tilknytning til barnet. For å få dette til har de alle tatt i bruk primærkontaktordningen som jeg også har nevnt tidligere. Drugli (2018) sier at denne ordningen i utgangspunktet ble opprettet for å styrke tilknytningsteorien og hadde som hensikt å legge til rette for trygg tilknytning mellom personalet og barnet. I følge Ebbeck & Yim (2009) er det særlig viktig for de yngste å kun ha én voksen å skape tilknytning til ved barnehagestart, dette da det er svært vanskelig for dem å gjøre seg godt kjent med flere voksne på en gang (Drugli, 2018). Når barnet har en primærkontakt vil barnet og foreldrene først bli kjent med han eller henne, før vedkommende vil bli brukt som en trygg base for videre utforskning av relasjoner med andre voksne i barnehagen. Etter en stund vil de fleste av de yngste barna være godt kjent med alle voksne på avdelingen (Drugli, 2018). Dette underbygger det informant 3 sier om deres metode. I oppstarten deres er det viktigst at barnet minst har én voksen den føler seg trygg – eller tryggere på. Men de ønsker også at barnet skal ha flere å spille på, derfor er det viktig for primærkontakten starte tidlig med å støtte barnet i å skape relasjoner til de andre voksne også. Dette fordi primær ikke alltid kan være tilgjengelig, men også for at ikke barnet skal knytte ett så sterkt bånd til primær at den ikke ønsker å være hos noen andre. Dette kan framkalle vonde følelser hos barnet. Informant 1 nevner at de har sekundærkontakt i tillegg til primær. Dette for at barnet skal ha flere å spille på, slik at den ikke blir så avhengig av primærkontakten som ikke alltid kan være tilstede. Hun sier at de også er åpne for å bytte primær- og sekundærkontakt underveis i tilvenningen hvis de ser at barnet tilknytter seg andre voksne. Hun forteller at det er noe som til stadig skjer. Dette underbygger Bowlbys (2007) teori om å

være raskt ute med å etablere en trygg sekundær tilknytningsrelasjon til minst en voksen til i barnehagen (Drugli, 2017). Slik Niss (2017) påpeker dukker det stadig opp situasjoner der barn knytter seg andre voksne, og da kan det være nødvendig å bytte primærkontakt. Ikke bare viser det respekt for barnets ønsker, men lydhøret og fleksibilitet er to viktige faktorer for å klare å møte utfordringer som oppstår under tilvenningsarbeidet. Jeg tolker dette som at det viktigste for dem er at de alltid har noen trygge voksne nær barnet til enhver tid, noe som kan knyttes opp mot teorien trygg base og trygg havn. Niss (2017) nevner at en trygg base må være tilgjengelig, enten på avstand eller nærmere nærhet slik at barnet kan søke bekreftelse og støtte for videre utforskning. Når barn søker trøst og beskyttelse i ubehagelige situasjoner, gjør de det hos den trygge havnen. Den får da «påfyll» av trygghet hos personen den har mest tillit til i øyeblikket. Slik Drugli (2018) sier så fint:

*«Trygg tilknytning innebærer voksne som trygg havn og trygg base for utforskning, som igjen gir trygge barn som kan flytte energi over på lek og læring» (Drugli, 2017, s. 58).*

#### **4.3 Foreldresamarbeid**

Det å ha et godt foreldresamarbeid ble nevnt gjentatte ganger under alle tre intervjuene. På grunn av svarene deres tolker jeg det slik at dette er noe som blir jobbet mye med for å skape trygghet under tilvenningen. Dette er i tråd med rammeplanens føringer som sier at det skal være et samarbeid mellom hjemmet og barnehagen for å skape en trygg start for barnet i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017). Informant 1 legger mye vekt på viktigheten av å starte tidlig med å skape en relasjon med foreldrene. Som hun gjentar flere ganger «Trygge foreldre, bidrar til trygge barn». Videre nevner også informant 3 at om foreldrene er trygge på barnehagen, vil det mest sannsynlig hjelpe barnet i denne overgangen. Dette kan tolkes som at informantene vektlegger foreldrenes trygghet, spesielt da de mener det vil påvirke barnets trygghet. Dette kan ses i sammenheng med det Niss (2017) nevner, at for et barn er foreldrenes deltakelse nødvendig for deres trygghet.

Som nevnt tidligere sier alle tre informanter at kommunikasjon er en de viktigste faktorene for godt foreldresamarbeid. Men informant 1 fremmer viktigheten av det å huske på at alle er forskjellige, fra ulike kulturer og bakgrunner. Derfor er det viktig med samtalen de utfører på

våren før oppstarten i barnehagen. Her har de mulighet til å bli kjent med foreldrene, samt ha en forventningsavklaring til hverandre slik at begge parter er bedre rustet for de som skal skje til høsten. Informant 3 nevner at det å ha tillit til hverandre er essensielt i et foreldresamarbeid – og at hun ser at god daglig kommunikasjon styrker dette. Dette støtter opp det Glaser (2019) sier - samarbeidsforholdet mellom barnehagen og foreldrene burde baseres på gjensidig tillit. Men nevner også at det ikke finnes noe enkel oppskrift på hvordan oppnå denne tilliten. Drugli (2017) tar opp daglig kommunikasjon som en viktig faktor, da det gjør slik at man blir bedre kjent da kontakten utspilles i situasjoner som ikke er planlagt på forhånd. Der åpnes det for at både foreldre og personale åpner opp for å vise hvem de er gjennom ulike reaksjoner og innhold i de spontane samtale. Personale får til en viss grad by på seg selv og dele sin fagkompetanse, og samtidig vise interesse for foreldrenes kunnskap og perspektiv. Dette gjør forhåpentligvis slik at foreldrene føler seg verdsatt, som igjen vil utvikle tillit over tid. Da jeg spurte informantene om hva som er viktig i et foreldresamarbeid under tilvenningen, svarte både 1 og 2 det og ta seg god tid i levere- og hentesituasjonen. Som Drugli (2017) sier er det daglig kontakt og uformelle samtaler om barnet og dens dag, som viser seg å utgjøre en stor forskjell i foreldresamarbeidet. Den uformelle og daglige kontakten en har med foreldre, kan muliggjøre en slags bekreftelse av relasjonen og legge grunnlaget for at de også skal kunne snakke om mer vanskelig temaer hvis det skulle bli nødvendig. Dette henger også sammen med rammeplanen (2017) som påpeker at barnehagen skal legge til rette for god dialog med foreldrene (Kunnskapsdepartementet, 2017). Informant 1 ser at det er spesielt i levering- og hentesituasjonen foreldrene er mottakelige for å utveksle informasjon – det er bare viktig å ta seg god tid, spesielt i begynnelsen av tilvenningen. Dette underbygger det Drugli (2017) mener om at barnehagen bør være interessert i hvordan barnet har det hjemme og etterspørre foreldrenes kunnskap om eget barn, slik at de kan dra nytte av denne informasjonen når de selv skal bli kjent med barnet. Dette støttes av Glaser (2019) som nevner at god informasjonsutveksling fra både barnehagen og foreldres side er viktig for at tilvenningen skal bli god for barnet. Drugli (2017) sier: «*Forskning har dokumentert at det er en sammenheng mellom kvaliteten på samarbeidet mellom personalet og foreldre og hvorvidt barnet finner seg godt til rette i barnehagen*» (Clarke-Steward og Allhusen, 2005; Shpancer, 2002 referert i Drugli, 2017).

Da jeg spurte om informantene kunne føle på noen utfordringer i foreldresamarbeidet, fortalte informant 2 meg om at hun opplever at foreldre ønsker kortere tilvenning. Det kan være fordi de har vanskelig med å ta fri fra jobben, eller at foreldrene tror at barnet er trygt. Her opplever



hun det vanskelig å få foreldre til å forstå at tilvenningen må tilpasses barnets behov, og at de ofte trenger lenger enn tre dager. Dette underbygger Broberg et al. (2014) teori som tar for seg tilvenningens formål. De viser til forskning da de nevner at tilvenningen ikke er over den dagen barnet tilbringer sin første dag alene i barnehagen. Det å klare å se når barnet er trygt i barnehagen kan være vanskelig for en, ettersom det utad kan se rolig og veltilpass ut. Men innad kan tilknytningssystemet være fullt aktivert og ikke i hvilemodus. Her nevner de videre at det er pedagogens oppgave å forklare for foreldrene at målet med tilvenningen ikke er å tilvenne barnet på barnehage hverdagen så raskt som mulig. Men at barnet ut fra egne forutsetninger får venne seg til miljøet og skape en relasjon med tilknytningssystemet i dens eget tempo. Forskerne Datler et al (2012) viser også til at mange barn kan være følelsesmessig avflatet de to første ukene etter barnehagestart. Barn som viser lite følelser kan ha høyt indre stressnivå, barn trenger ekstra tett kontakt med primærkontakten sin (Drugli, 2017). Informant 3 nevner at hun har opplevd det samme om informant 2, men at dette ofte er med de foreldrene som ikke har hatt tilvenningssamtaler på våren. Hun viser til at det hjelper å ha forventningsavklaring på våren slik at foreldrene er forberedt til høsten.

#### **4.4 Pedagogisk leders ansvar**

Da jeg var interessert i å få vite hva som var pedagogisk leders ansvar under tilvenningen, var det naturlig for meg å spørre litt om deres rolle. Slik det står i rammeplanen (2017) er det pedagogisk leder som er gitt ansvar for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med faglig skjønn (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15). Jeg fikk vite tidlig fra informant 1 at det er hun som styrer alt det formelle under tilvenningen. Hun har alltid den første samtalen med foreldre og fordeler deretter primær- og sekundærkontakt for barnet. Hun sier at selv om barnet har en annen primærkontakt - er det viktig at hun som pedagogisk leder alltid er tilgjengelig for barnet, foreldre og personalet på avdelingen. I tillegg til å også ha egne primærbarn, kan det derfor være krevende og også være tilgjengelig for alle. Derfor ser hun viktigheten av å ha gode planer slik at dagene går rundt. Dette i motsetning til informant 3 som nevner at primærkontakt kun skal konsentrere seg om barnet under tilvenningsperioden, og at alt annet går bort her – selv om du er pedagogisk leder: «her må vi følge barnets behov». Men igjen så nevner informant 1 at for eksempel pauseavikling og møter for pedagogisk leder utgår den første uken da det viktigste er at barnet er i nærheten av den trygge voksne. Men hun tar opp spesielt avdelingsmøter som «en gullstein» og noe som burde prioriteres slik at personalet på avdelingen kan få reflektert og snakket sammen om hva som har skjedd og

planlegge tiden framover. De to andre informantene nevner som informant 1 at det er viktig som pedagogisk leder å inkludere resten av personalgruppa i planene deres for å skape en god flyt på avdelingen. Dette underbygger det Hannevig et al. (2020) sier om at det også kreves profesjonelt systematisk arbeid, med tydelig lederskap, tilstedeværelse og kunnskap for veiledning slik at resten av personalgruppa kan involveres i refleksjon og vurdering (s. 12)

#### 4.5 Avslutningsvis

Da jeg på slutten spurte informantene mine om de ville trekke fram noe de ønsket å være bedre på under tilvenningen, var alle veldig åpen med meg. Det som var interessant var at alle tre nevnte utskiftninger i personalet som en utfordring. Informant 1 ønsker at de etter hvert blir en mer stabil personalgruppe, da det gjør slik at alle finner plassen sin i gruppa. Slik hun sier: «En god personalgruppe kommuniserer godt». Dette underbygger utfordringene til informant 2 som mener hun som pedagogisk leder burde bli bedre på å forklare sine ansatte hva det innebærer å være en primærkontakt. Hun ser at alle i personalgruppa ikke har lik kompetanse, og at det er hennes ansvar å følge dette opp. Hun forklarer dette som et større problem i perioder det er mye utskiftninger i personalgruppa. Her nevner hun også at hun ønsker å lage en mal på hva det innebærer å være primær, slik at alle kan følge den samme uansett hvilke utdanning og bakgrunn de har fra før.

Informant 1 nevnte også at hun ønsker å komme ut med informasjon tidligere til familiene slik at de er bedre forberedt for tilvenningen. Hun ønsker også at det ikke kun skal komme skriftlig informasjon fra styrer da det er informasjon som kanskje ikke blir forstått. Hun ønsker også å forbedre nettsiden ved å ha mer informasjon om tilvenning og barnehagen - da det er noen som heller ønsker å lese seg til dette der. Slik som Glaser (2019) skriver i boken *Foreldresamarbeid*, kreves det en del planlegging og god informasjonsutveksling fra barnehagen for at tilvenningen skal bli god for barnet.

#### 5.0 Avslutning

Min problemstilling var:

*«Hvordan kan pedagogisk ledere legge til rette for en trygg tilvenning for de yngste i barnehagen?»*

Gjennom samtaler med tre pedagogiske ledere har jeg fått god innsikt i hvordan de og deres avdeling jobber med tilvenningsperioden og fått tilgang til deres tanker rundt trygg tilvenning alt denne har å tilby. Ved å bruke kvalitativ metode har jeg klart å finne gode svar på problemstillingen min, og føler jeg har fått en bredere forståelse for hvordan pedagogisk leder jobber under tilvenningsperioden. Det kommer blant annet fram at det ligger mye planlegging, tid og tilrettelegging for å skape en trygg tilvenning. Alle tre informantene mine vektlegger det å være mye tilstede under selve tilvenningsperioden, og legge annet arbeid til side for å være tilgjengelig for barna, personalet og foreldre. Det kommer også fram at det ikke finnes noe tydelig ramme for en god tilvenningsperiode. Det som passer for et barn, er ikke sikkert at passer for et annet. Barn er forskjellige og har behov for ulik tilvenning for å få en best mulig start i barnehagen. Selv om man har rammer på antall dager på hvor lang en tilvenning bør være, bør man ikke sette noen begrensninger. Her må man se og følge barnets behov. Jeg har drøftet relevant teori og sett den i sammenheng med resultatene mine. Ut ifra dette har jeg funnet ut at for å få en trygg og god tilvenningsprosess i barnehagen er det viktig å etablere et godt samarbeid med foreldrene til barnet. Funnene mine viser at tilvenningsperioden da barn og foreldre er sammen i barnehagen kan vare i forskjellig antall dager. Gjennom mine funn og teorien jeg viser til, kommer det frem at for å oppleve tilvenningen som trygg både for voksne og barn, er det viktig å etablere et godt og tidlig samarbeid med foreldrene. Dette samarbeidet må vedlikeholdes gjennom daglig kommunikasjon for å finne veien videre, alt med fokus på barnets beste. En annen likhet hos alle intervjupersonene mine er at de tar i bruk primærkontaktsystemet for å sikre barnets trygghet i tilvenningen. De understreker viktigheten av denne ordningen, men nevner også at alle barn kjapt får skape en relasjon til sekundærkontakt slik at de har flere voksenpersoner å velge mellom/spille på.

Til slutt vil jeg si at bachelorprosessen har vært lærerik. Som et resultat av denne oppgaven sitter jeg igjen med verdifull og ny kunnskap om hvordan jeg som pedagogisk leder kan gi de yngste en trygg og god start på barnehagelivet. Selv om jeg praktisk har jobbet med dette i noen år, føler jeg nå at jeg har fått en dypere innsikt i hvordan jeg kan gå inn i dette arbeidet som leder etterhvert. Dette er jeg sikker på at jeg vil ta med meg i mitt videre arbeid.

## 6.0 Litteraturliste

- Abrahamsen, G. (2005). *En god start i barnehagen - toleranse for avskjed og tårer og tid til det nødvendige*. I S. Haugen, L. Gunvor, & Monika Røthle (red.). *Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. (s. 60-72). Cappelen Forlag AS
- Bergsland, M., D. & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven*. I Bergsland, M., D. & Jæger, H. (red.) *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm Akademisk.
- Broberg, M., Hagström, B. & Broberg, A. (2014). *Tilknytning i barnehagen. Hva betyr trygghet for lek og læring?* Cappelen Damm Akademisk
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Drugli, M. B. (2017). *Liten i barnehagen*. Cappelen Damm AS.
- Drugli, M.B. (2018) *Emosjonell utvikling og tilknytning*. Glaser, V., Størksen, I. & Drugli, M.B. (red.) *Utvikling, lek og læring i barnehagen. Forskning og praksis*. (2.utg) (1.oppl.) (s.49-77). Fagbokforlaget.
- Glaser, V. (2019) *Å utvikle gode relasjoner til barnets foreldre*. Frønes, M.H. & Glaser, V. (red.). *Praksisbok for barnehagelærstudenten*. (s. 117-126). Universitetsforlaget
- Hannevig, L., Lundestad, M. & Skogen E. (2020). *Pedagogisk leder i barnehagen. Samhandling organisering og dialog*. Fagbokforlaget
- Haugen, S., Løkken, G. & Røthle, M. (red.). (2005) *Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Cappelen Forlag
- Jæger, H., & Bergsland, M. D. (2022). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm AS.
- Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*.

Larsen, A., K. (2017). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode* (2.utg.). Fagbokforlaget

Niss, G. (2017). *Å begynne i barnehagen*. Pedlex.

Psykologforeningen. (2018, 16 april). *Hva er tilknytning?* Hentet fra

<https://www.psykologforeningen.no/publikum/videoer/videoer-om-livsutfordringer/hva-ertilknytning2>

Röthle, M. (2005). *Små barn i uterommet*. Haugen, S., Løkken, G. & Röthle, M. (red.).

*Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. (s. 110-127).

Cappelens Forlag

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. (5.utg.).

Fagbokforlaget

Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (4.utg) (2.oppl.). Gyldendal Norsk

Forlag AS

## 7.0 Vedlegg

### 7.1 Informasjon og samtykkeskjema



# DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

## Vil du delta i bachelorprosjektet

---

### «Tilvenning for de yngste i barnehagen»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan pedagogiske ledere arbeider for å gi en trygg tilvenning for de yngste i barnehagen. I dette skrivet gir jeg/vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

#### Formål

Gjennom å undersøke ønsker jeg å se hvordan pedagogiske ledere arbeider for å trygge de yngste barna under deres tilvenning i barnehagen. Jeg vil få økt kunnskap for hvordan de jobber før og under en tilvenningsperiode på en småbarnsavdeling. Dette kan bidra til en bedre felles forståelse av temaet *tilvenning for de yngste*, noe som kan føre til en positiv utvikling av dette arbeidet.

Dette intervjuet vil inneholde spørsmål om barn og foresattes første møte med barnehagen, barnets behov, foreldre- og foresattes behov og hvilke rammebetingelser dere har. Jeg har også spørsmål som handler om deg som pedagogisk leder og din profesjonelle bakgrunn.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Å delta i mitt prosjekt innebærer at vi utfører et intervju hvor du svarer på noen spørsmål rundt temaet «tilvenning for de yngste i barnehagen». Du kan få hovedspørsmålene på forhånd om du ønsker – da får du tilsendt spørsmålene et par dager før selve intervjuet. Intervjuet vil ta deg ca. 30-45 minutter. Vi kan gjennomføre intervjuet ved å møte fysisk, men også over zoom/skype eller telefon hvis det er ønskelig.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg/vi behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres. Dataen blir dokumentert ved at jeg noterer underveis på pc/notatark.

Prosjektet skal avsluttes 21.04.2023.

Med vennlig hilsen

Veileder:

Student:

-----  
-----

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet tilvenning for de yngste i barnehagen.

Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Dato: .....

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift.

Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.

## 7.2 Intervjuguide

### Generelle spørsmål:

Hvilken utdanning har du – og hvor lenge har du jobbet som pedagogisk leder?

Hvordan forstår du din rolle som pedagogisk leder under tilvenningsperioden?

Ifølge rammeplanen skal barnehagen bidra til en trygg tilvenning for barna i barnehagen - hva forbinder du med en trygghet for barn i barnehagen?

- Hva er en trygg voksen for deg?

### Det første møtet:

Hvilke rutiner har dere for kontakt og/- eller møte mellom hjem og barnehage i forkant av tilvenningsperioden?

Hva er viktig for deg som pedagogisk leder når barnet og foreldrene kommer i barnehagen for første gang?

### Barnets behov:



Hvilke rutiner har dere for å trygge barnet under tilvenningsperioden?

- Har dere primærkontakt? Og eventuelt sekundærkontakt
- Hvor lang er tilvenningsperioden, og er det rom for utvidelse?
- Hvordan se om barnet har behov for utvidelse av tilvenningsperioden?

Hvordan jobber dere med tilknytning til barnet?

- Hvilken påvirkning mener du en trygg voksen har på tilknytningsfasen for barnet?

Hvordan kan man se når barnet begynner å bli trygg i barnehagen?

Foreldre- og foresattes behov:

Hva er viktig for foreldre- og foresatte under tilvenningsperioden?

- Hvordan trygge foreldre under denne perioden?
  - Hvordan fortsetter kommunikasjonen med foreldrene etter barna starter å være alene i barnehagen?

Hva kan være utfordrende i et slikt samarbeid?

Rammebetingelser

Hvordan er bemanningen under tilvenningsperioden?

- Øker dere den?
- Møter dere på noen utfordringer?

Hvor mange barn tilvennes samtidig- og skjermes resten av barnegruppa?

Hvilke rammer må du som pedagogisk leder ta ekstra hensyn til under denne perioden?

Avslutning:

Vil du trekke frem noe du skulle ønske dere var bedre på under tilvenningen?

